

МИСТЕЦТВОЗНАВСТВО

УДК 75.036 (477): 27-74-526.62: 929: 75-051
DOI https://doi.org/10.24919/2308-4863/42-2-1

Віталій КОЗІНЧУК,

orcid.org/0000-0002-8518-5686

доктор філософії, член Національної спілки художників України,
доцент кафедри богослов'я

Приватного закладу вищої освіти «Івано-Франківська академія Івана Золотоустого»,
провідний науковий співробітник
Музею мистецтв Прикарпаття,
докторант

Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника
(Івано-Франківськ, Україна) *br_vitalik@bigmir.net*

УКРАЇНСЬКИЙ АВАНГАРДНИЙ ЖИВОПИС: ПРОБЛЕМИ ІКОНОГРАФІЧНОГО КАНОНУ (ЗА МАТЕРІАЛАМИ ТВОРЧОСТІ В. ДУВІРАКА)

Наукове дослідження присвячене висвітленню й аналізу творчої спадщини івано-франківського художника В. Дувірака як знакової складової частини українського авангарду. Досліджується культурологічна специфіка мистецького середовища на українських теренах ХХ–ХХІ століть; висвітлюються художні особливості вітчизняного живопису авангарду; розкриваються питання інспірацій в українському авангардному живописі. Розглядаються етапи творчого шляху та формування художніх пріоритетів В. Дувірака; аналізується жанрове розмаїття художнього доробку майстра, індивідуальні методи образотворення, інтерпретації канонічного церковного мистецтва в авангардних композиціях митця. Окреслено значення іконографічного канону і мистецької спадщини В. Дувірака для сучасної культури та мистецтвознавства.

Іконографічний канон – це один із найважливіших і основоположних принципів, яким керується Валерій Дувірак під час створення церковного мистецтва. Була врахована християнська сакральна культура східного обряду, на основі якої сформувався іконографічний канон. Думки різних учених були використані для обґрунтування наукових досліджень. Проблема дослідження лежить у межах таких дисциплін, як богослов'я та мистецтво.

У статті проаналізовано стан наукового вивчення канону в мистецтві В. Дувірака. Як кожне яскраве мистецьке явище, творчість Валерія Дувірака не вкладається в установлені рамки і концепції. Він дуже різний у своїх творах, але в усіх роботах є закономірна послідовність та безкомпромісна цілісність, зумовлена часом та неспокійною вдачею митця. Художник дуже вимогливий до себе, завжди в пошуку, знаходить не один спосіб вираження в різних тематиках.

Натепер вивчення іконографічного канону залишається надзвичайно актуальним у європейському мистецтві та богословському дослідженні. Перші наукові розробки були зроблені на початку ХХ століття. Першими дослідниками теми іконографічного канону були В. Лазарєв, С. Аверінцев, Л. Жегін, Б. Успенський, В. Бичков. Однак згадані вчені-теологи та мистецтвознавці виявляють лише поверхові відомості про канон в авангардному мистецтві. Тема секуляризації іконографічного канону в українському мистецтві ХХ–ХХІ століть уперше досліджується в Україні.

Не одне покоління науковців ставить собі запитання, у чому ж полягала унікальність особливої художньої «мови» пам'яток сакральної традиції? Які джерела появи нетипових зразків іконографії, стилістики та канонічної інтерпретації святого образу? Відповідь на ці запитання криється в погляді на сакральну традицію як на явище з усім комплексом самотуніх, нетипових і новаторських рис щодо канонічних візантійських творів. Кожна авангардна ікона для В. Дувірака – насамперед творчість, яка має свою програму, тобто свідомість того, що він робить. А чим більший масштаб особистості художника, тим багатший зміст його твору. І завжди, так чи інакше, цей зміст відображає зв'язок митця із громадськістю, із часом. Неканонічна ікона – витвір автора, його бачення, що може бути навіяна споминами, враженнями дитинства, натуральним спогляданням, несподіваним ракурсом людських взаємин, прочитаною книгою.

Українська культура має у спадок багатющу канонічну і неканонічну традицію, яка, безумовно, найпотужніше виражена в іконописному мистецтві. Водночас культура ця, оскільки є малодослідженою, – одна з найбільш недооцінених у світі. Її історія – це не лише процес створення численних пам'яток – шедеврів людського генія світового значення, а водночас й історія тисячолітнього грабунку святинь, руйнування храмів, викрадень, фальшування та переписування історичних фактів. На жаль, Україна не змогла ще сповна оцінити ті втрати, яких зазнала наша національна культура, і цілком відновити свою історичну пам'ять. Тож привертання уваги до відомих і знаних реліквій цього періоду, які фактом своєї появи тісно пов'язані з історією та духовною традицією України, дасть можливість деякою мірою заповнити цю прогалину. Збережені християнські реліквії, сакральна архітектура й ікони – це складові сакральної канонічної традиції. Для Валерія Дувірака канон, квазіканон,

емоція, переживання, співпереживання – це найдорожче, що є в іконі, і те, що залишається в пам'яті після неї. Він завжди думає: навіщо і кому потрібен цей твір? Якщо відповіді немає – картини не буде, або вона не буде закінчена.

Практичне значення визначається новизною наукового дослідження й отриманими результатами. Автор окреслює процеси становлення і розвитку українського авангардного живопису за матеріалами творчості В. Дувірака. Висвітлено проблему іконографічного канону і секуляризації сакрального малярства на основі порівняльного аналізу традицій образотворення східної і західної християнських церков, виявлено джерела і мистецькі явища, які впливали на трансформацію іконописних канонів у секуляризованому живописі України. Уперше проведено комплексне дослідження відмінностей між іконою і релігійною картиною, їхніх причин та витоків, внутрішніх і зовнішніх джерел впливу й інспірацій. Вивчено явище взаємовпливу сакральної і секулярної образотворчих традицій на основі розгляду творів авангардного іконопису Валерія Дувірака. На підставі здійсненого дослідження виявлено проблеми сучасного розвитку авангардного іконопису і секулярного живопису в Україні за матеріалами творчості В. Дувірака.

Ключові слова: авангард, творчий шлях, стиль, сюжет, іконографічний канон, православна ікона, секулярна картина, сакральне мистецтво, релігійний живопис, образотворення, традиція.

Vitalii KOZINCHUK,

orcid.org/0000-0002-8518-5686

Doctor of Philosophy (Ph. D.), Member of the National Union of Artists of Ukraine,
Associate Professor at the Theology Department
Ivano-Frankivsk Academy of John Chrysostom,
Leading Researcher
Precarpathian Art Museum, Ivano-Frankivsk,
Doctoral Student
Vasyl Stefanyk Precarpathian National University
(Ivano-Frankivsk, Ukraine) br_vitalik@bigmir.net

UKRAINIAN AVANGUARD PAINTING: PROBLEMS OF THE ICONOGRAPHIC CANON (BY THE MATERIALS OF V. DUVIRAK'S KREATIVITY)

Scientific research reveals and analyses creative heritage of the Ivano-Frankivsk artist V. Duvirak as a significant part of the Ukrainian avant-garde. The autor investigates culturological specifics of the artistic environment on the Ukrainian territory in the XX–XXI century; reveals artistic features of the native painting avant-garde; exposes the problems of inspirations in the Ukrainian avant-garde paintings. The stages of V. Duvirak's creative work and his artistic preferences formation are being studied; genre diversity of the master's artistic heritage and individual canonical church art image-making methods are being analysed. The significance of V. Duvirak's the iconographic canon and artistic heritage for the modern culture and art is outlined.

The iconographic canon is one of the most important and fundamental principles that Valerii Duvirak is guided the artistic creation of church art. Christian sacral culture of the Eastern rite was taken into account, on the basis of which the iconographic canon was formed. The opinions of various scientists have been used to substantiate scientific research. The problem of research is lied at the boundaries of such disciplines as theology and the arts.

The article is analyzed the state of scientific study of the canon in the art of V. Duvirak. Like every striking artistic phenomenon the art of Valerii Duvirak is something very special. He is very different in his paintings, but you can observe regular sequence and thorough going wholeness in his every single work. Paintings by Valerii Duvirak are full of restless character of the artist and they are very modern. He is hard working and creative. The themes of his paintings differ greatly.

Nowadays the study of the iconographic canon is remained extremely relevant in european art criticism and theological research. The first scientific developments were made in the early twentieth century. The first researchers of the theme of the iconographic canon V. Lazarev, S. Averintsev, L. Zhegin, B. Uspensky, V. Bychkov. However, this theology scientists and art criticisms are found only superficial information about the canon in avant-garde art. The theme secularization of the iconographic canon in ukrainian art of the XX–XXI centuries is being explored for the first time in Ukraine.

Many a generation of scholars ask, what did the uniqueness of the special artistic “idom” seen in the monuments attributed to the sacred tradition? What are the sources of the emergence of atypical features of iconography, style and interpretation of the sacred image? One key to answer the above questions may be to look at the sacred tradition as a phenomenon comprising an entire corpus of original, atypical and innovative features as compared to Byzantine canonical art. Each avant-garde icon is special experience for Valerii Duvirak first of all. He deeply understands everything he paints. The more creative the arts is, the richer is the content of his painting. The artist is always connected with time and community. Non-canonical icon is the creation of the author, his point of view, which can be connected with his memories from his childhood, natural meditation, unexpected aspects of human relationship or the books he used to read.

Ukrainian culture stands as an heir to the rich Christian canonical and non-canonical tradition which found its ultimate expression in icon painting. However, underexplored as it is, culture arguably remains also on the most underappreciated cultures worldwide. Its history is not only about the emergence of an extensive legacy including world-class masterpieces

of human genius, but, more often than not, it is also about a millennium-long despoliation of its holy sites, destruction of places of worship, misappropriation, bias and rewriting history. Unfortunately, Ukraine has not yet been able to fully fathom the scale of loss suffered by our national culture and completely regain its history memory. This is why, raising the awareness of celebrated and iconic relics of the princely period, which, through their emergence, are closely linked to the history and spiritual tradition of Ukraine, will contribute to filling this gap in Ukrainians' collective memory to some extent. Preserved Christian relics, sacred architecture and icons all to them are components of the sacred canonical tradition. Canon, quasi-canon, emotions, feelings, empathy are the most important things for the Valerii Duvirak. He always analyses and thinks over: who needs his paintings, why they need them. And if he doesn't find the answer, he doesn't finish his painting.

The practical meaning is determined by the novelty of the scientific research and the results obtained. The author outlines the processes of formation and development of Ukrainian avant-garde painting by the materials of V. Duvirak's creativity.

Lit problem of iconographic canon and secularization of the drawing based on the benchmark analysis of traditions of graphic arts of east and west Christian churches, founded sources and creative phenomena, which influenced on transformation of icon canons in secular painting of Ukraine. First time organized complex research difference between icons and religious pictures, their reasons and origin, inside and external sources of the influence and inspiracy. Probed phenomena interdependent of sacral and secular graphic arts traditions based on a review of works by avant-garde icon painting by Valerii Duvirak. On base of the made researches were found out problems of the present development avant-garde icon painting and secular painting in Ukraine based on the works of V. Duvirak.

Key words: *avant-garde, creative way, style, plot, iconographic canon, orthodox icon, secular painting, sacral art, religious painting, graphic arts, tradition.*

Постановка проблеми. Ми ставимо перед собою наукове завдання розглянути культурологічну і мистецтвознавчу ситуацію в художніх колах на українських теренах ХХ–ХХІ ст.; окреслити мистецькі особливості вітчизняного авангардного сакрального живопису; висвітлити творчий шлях та формування художніх канонів В. Дувірака; проаналізувати жанрову, сюжетно-тематичну специфіку й індивідуальні методи образотворення в художній творчості ізографа; з'ясувати місце і значення фольклорного і західноєвропейського культового живопису у становленні творчої особистості іконописця; виявити культурологічні засади світоглядно-естетичної позиції В. Дувірака; визначити перспективи використання творчих композицій художника в мистецтвознавстві ХХІ ст.

Аналіз досліджень. Основним принципом у даному дослідженні стало збирання автентичного матеріалу художніх напрацювань, що дозволило систематизувати і проаналізувати творчий доробок авангардного сакрального живопису В. Дувірака. Творча спадщина сучасного українського ізографа може досліджуватися в контексті розвитку українського культурного простору ХХ–ХХІ ст., а саме неканонічного сучасного культового авангардного живопису. Тому важливими для дослідження стали мистецтвознавчі та культурознавчі матеріали, у яких описуються питання розвитку українського сакрального мистецтва ХХ–ХХІ ст.

Аналіз стану дослідження розвитку української авангардної ікони доводить, що у вітчизняному мистецтвознавстві за наявності значної кількості наукових публікацій протягом ХХ–ХХІ ст.

питання про особливості секулярного (неканонічний) жанру у традиційному іконному малярстві, трансформації іконографічного канону та секуляризації релігійного живопису ще не набули належного рівня вивчення. Декі міркування щодо окреслення проблематики канону в культовому живописі варто шукати в радянських, українських і російських дослідників культового мистецтва.

Катерина Новікова трактує українську авангардну ікону як таку, що їй притаманне вільне трактування іконографічного канону, тобто іконописних правил, які у візантійському церковному живописі передбачали підкреслення трансцендентальності «божественного світу». «Небесне» і «земне» в українській модерній іконі зближені через гру кольору і світлотіні, пластичності форми і відображення сенситивних почуттів (Новікова, 2013). Сучасний російський митець і дослідник ікон А. Бухникашвілі розглядає канонічну систему православної іконографії і дає приклади сучасної інтерпретації неовізантійської традиції. Тим самим критикує будь-які авангардні відхилення від норм іконографічної класики (Бухникашвили, 2017). Ірина Горбунова-Ломакс – відомий російський дослідник ікон. Вона вважає, що канон в іконографії може змінюватися, еволюціонувати, а тому авангард у церковному мистецтві допустимий (Горбунова-Ломакс, 2009). Для нашого дослідження актуальною була наукова творчість Г. Виноградової. Автор подає основоположні принципи малювання з натури, які сприяли розвитку авангардного еклезіального живопису ХХ–ХХІ ст. (Виноградова, 1976). Український музеєзнавець і реставратор Валерій Твердохліб у своїй публікації, присвяченій мистецькому про-

екту «Врятуймо скарби разом», поряд із давніми сакральними артефактами популяризує авангардний іконопис (Твердохліб, 2018). Науковий розгляд богословських і мистецтвознавчих основ авангардного сакрального мистецтва знаходимо у відомого дослідника вітчизняних ікон Д. Степовика, який з позитивного погляду висвітлює у своїх наукових доробках секуляризаційні процеси іконного малярства ХХ–ХХІ ст. (Степовик, 1982.; Степовик 2012; Степовик, 2015). Основи образотворчої грамоти для неканонічного іконопису розглядаються у творчості М. Кириченко й І. Кириченко (Кириченко, Кириченко, 2002). Для нашого дослідження важливим є вивчення академічного рисунку. Курс лекцій вдало описують Н. Ростовцев (Ростовцев, 1973) та Г. Беда (Беда, 1989). Новаторський підхід до вивчення українських авангардних ікон подає сучасний мистецтвознавець Андрій Дем'янчук (Дем'янчук, 2015). Проте внаслідок недостатньої наукової розробки означених вище питань їхні дослідження потребували хронологічних і територіальних меж, а також застосування комплексного методу вивчення української іконології й іконографії з урахуванням історичних, філософсько-богословських та соціально-культурних особливостей вітчизняного сакрального мистецтва.

Мета статті – висвітлити творчу діяльність і мистецьку спадщину В. Дувірака як визначне явище для сучасного авангардного еkleзіального неканонічного іконопису.

Виклад основного матеріалу. Авангард у храмовому мистецтві візантійського обряду – один із модерних напрямів сакрального живопису, який спрямований на нівелювання традиційних візантійських іконографічних канонів, форм. Сам французький термін *avant-garde* (від фр. *avant* – «попереду» та *garde* – «охорона») був розроблений мистецтвознавцями для визначення різних напрямів у сучасному мистецтві, більш радикальних, ніж сам модернізм. Український авангард, як мистецька течія в сучасному українському мистецтві 1910–1930 рр., був виведений у процесі поєднання мистецтва західноєвропейського модернізму з фольклорними традиціями українського народного малярства. Український же авангард головним чином проявився в мистецьких творах відомих вітчизняних та зарубіжних майстрів: кубістів, футуристів, фовістів, експресіоністів тощо.

До такої плеяди митців варто віднести сучасного авангардного іконописця Валерія Григоровича Дувірака, який народився 9 липня 1951 р. в м. Коломия Івано-Франківської обл. У 1974 р.

закінчив Косівський технікум народних художніх промислів (відділ кераміки). У 1979 р. закінчив Львівський державний інститут прикладного та декоративного мистецтва (відділ кераміки), отримавши диплом із відзнакою. Працює в ділянці станкового та монументального живопису сакрального і світського жанрів, скульптури, пластики, реставрації настінних розписів та екстер'єрного декору давніх будівель. З 1989 р. – член Івано-Франківської спілки художників Національної спілки художників України. Учасник обласних, регіональних, республіканських та міжнародних виставок. Іконографічні твори художника, як і його картини на світські тематики і жанри, зберігаються в музеях Івано-Франківська, Почаєва, Чернівців, Коломиї, Рогатина та у приватних колекціях в Україні, Польщі, Чехії, Німеччині, Ізраїлі, Мальті, Канаді, США.

Для В. Дувірака відступлення від рамок іконографічного канону супроводжується емоцією, переживанням, співпереживанням – це найдорожче, що є в авангардній іконі, і те, що залишається в пам'яті після неї. Він завжди думає: навіщо і кому потрібен цей іконографічний твір? Якщо відповіді немає – сакрального твору не буде, або він не буде закінченим.

Сучасна дослідниця іконного малярства Ірина Горбунова-Ломакс кидає свій критичний погляд на суб'єктивні, вигадані елементи «канонічності», рівно ж і псевдонеканонічності, на іконах, подібних до Дувіракових. І. Горбунова-Ломакс уважає, що всі ці явища неможливі там, де від ікони вимагаються Церквою чи просто громадською думкою краса і професіоналізм виконання. Там же, де засадничі, суттєві вимоги більше в іконі не вимагаються, стає можливим усе (Горбунова-Ломакс, 2009: 13, 18, 64–65, 27, 51, 35–36, 41, 48, 49, 50, 66–91, 95–107, 112–127, 257–258).

Поштовх до переосмислення канонічної давньоруської ікони прийшов від неканонічного західноєвропейського сакрального живопису. Уже на початку ХХ ст. француз Анрі Матісс переосмислив канонічну українську церковну ікону княжого періоду. Він «зауважив, що шукачам нових модерних засобів живопису не варто заглиблюватися у пошуки інших взірців» (Новікова, 2013: 221). Подібним мистецьким шляхом пішов також В. Дувірак. Цим самим художник-іконописець дав зрозуміти, що «канон» в українців є і його варто притримуватися в культовому живописі, але він може видозмінюватися й еволюціонувати на духовно-культурному й етнічно-мистецькому поприщі. Український церковний канонічний живопис став натхненням для В. Дувірака, який

надихається видатними творцями світського і сакрального мистецтва XIX і XX ст. – Анрі Матісом, Михайлом Бойчуком, Іваном Їжакевичем, Корнилом Устияновичем, Михайлом Врубелем та іншими.

На нашу думку, одним із найталановитіших церковних іконописців новітнього періоду, який потужно вплинув на В. Дувірака, був Модест Сосенко. М. Сосенко, маючи досвід навчання у Кракові, Мюнхені та Парижі, переосмислив українську церковну іконну малярську канонічну традицію і видав синтез нового мистецтва з додаванням західноєвропейського ліризму. К. Новікова пише: «Він творив іконостаси та поліхромії у Львові, на Львівщині, Станіславщині (сьогодні Івано-Франківська область) і Тернопільщині. Був вишуканим колористом, а його рослинні та плетені орнаменти, що нагадують мініатюри давніх рукописів, відповідали символічному значенню образів сакрального мистецтва» (Новікова, 2013: 222–223). Тому авангардне церковне малярство В. Дувірака було сформоване під впливами європейського ренесансного, маньєристичного та барокового естетизму з поєднанням модерних підходів.

Церковна модерна ікона В. Дувірака переосмислена з позиції портрету. Вагоме, що відбулося з художником на цьому етапі, – цілковите розуміння і сприйняття того, що разом із порятунком старих канонічних церковних образів у пострадянському середовищі мусять відреставруватися духовні цінності української культури (Твердохліб, 2018: 63). Таким чином В. Дувірак у своїх творчих доробках намагається передати дух української давнини на сучасний манер.

На нашу думку, неканонічна етнічно-авангардна течія в українському церковному іконописі візантійського стилю трималася дуже чітко і дійшла до нашого часу. Нині, крім В. Дувірака, чимала група українських високопрофесійних майстрів-ікономалярів малюють неканонічні, етнічно зорієнтовані церковні ікони, які мають великий попит у приватних замовників, у монастирів і священнослужителів. Поряд із В. Дувіраком можна поставити оригінального представника української етнічної ікони Олександра Охакіна (Степовик, 2015), 1962 р. народження, уродженця міста Житомира; а мешкає він у степовій частині України – у місті Олександрії. Він продовжує неканонічну лінію українського іконного малярства К. Устияновича, але на новому рівні, із чітким використанням стильових рис бароко з виразним особистим почерком. Ми вважаємо, що такий авангардний церковний неканонічний іконопис

має свій оригінальний шлях розвитку, його пройшли майже всі національні школи іконотворчості на стильовому рівні, за висловом А. Дем'янчука: «між Сходом і Заходом» (Дем'янчук, 2015: 157).

Авангардна неканонічна ікона В. Дувірака радикально змінила стилістику й атрибутику звичної православного світу візантійської ікони, тож багатьом потрібний був час, щоб переосмислити привнесений новий естетичний рівень краси В. Дувіраком в українській іконі та прийняти її як належне, як новий крок у сучасному семантичному храмовлаштуванні, що відповідає культурним, богословським і мистецьким реаліям XXI ст.

Уся атрибутика, що використовується в іконному малярстві В. Дувірака, має благородний християнський зміст і характер. Параканонічні ікони намічають тенденцію майбутнього розвитку іконотворчості в Україні у XXI ст. Вони спрямовані в майбутнє! Художник-новатор В. Дувірак, який працює у стилі *loft*, обирає «нові ключі» до трактування канонічних і неканонічних принципів зовнішнього вигляду святих в сучасних українських храмах східного обряду. Це прекрасні, милі, осяйні обличчя, які ми із цілковитою підставою називаємо в іконах ликами. Авангардні неканонічні ікони В. Дувірака не мають прямих аналогій із творами майстрів давньоруського періоду українського мистецтва. Статика і площинність із надмірним аскетизмом відходять у минуле. На зміну приходять симбіоз стилів і еkleктика. Водночас нова українська ікона В. Дувірака пов'язана із традицією, з іконами однієї з найпомітніших епох в українському мистецтві – бароковою епохою XVII–XVIII ст. Цю епоху на стильовому рівні слушно називають добою українського, чи козацького, бароко. Новітня параканонічна іконографія художника бере з естетичної традиції українських барокових ікон два основні засоби: зображення благородних натхненних обличь, у яких «розлиті краса та добро», оскільки вони «кращі від людських синів» (Пс. 44: 3), а також зображення розкішного декоративно-предметного супроводу, у якому є щось пісенне, панегіричне та величне.

У зображенні орнаментально-декоративних та предметно-речових деталей В. Дувірак використовує принципи сучасного світського / неканонічного модерного живопису. Хтось може помітити в цих новітніх іконографічних деталях забагато українського етнографізму, але якщо уважніше придивитися до кожної ікони майстра, то впадає в око поміркованість, доречність у декорі, у квітах та плодах, вишивках та різних візерунках. В. Дувірак навчився тонко передавати спалахи світла, полиски від далеких зірок, своєрідну таємничість

Всесвіту тощо. Потужні пучки променів, що пронизують простір, линуць до німба святого. Всілякі кільця, дужки, циркульні або хвилясті лінії на іконах виглядають дуже сучасно, як у кіно чи на телеекрані. Форма нових авангардних неканонічних ікон В. Дувірака напливає на форму, загадкові космічні площини матеріалізуються, з ефірного стають речовими. Увесь «зоровий ряд» у параканонічних церковних іконах цього художника не дратує, не дрібнить сприйняття цілого, бо організований і скомпонований за класичним порядком гармонії, що йде аж від ренесансного стилю. А ретельно промальовані за допомогою лєсирування деталі цього сюрреалістичного «зорового ряду» мають свої символічні навантаження, що походять від барокового стилю і надаються в новій сюжетно-композиційній інтерпретації (Степовик, 2012: 239–240).

Висновки. Глядачі перед сучасними іконами В. Дувірака не обмежуються простим висловлюванням своїх вражень. Тут має значення «інтуїтивне духовне бачення». Натхненний потік, що лине від неканонічних творів ізографа, спонукає багатьох людей шукати відповідної словесної оцінки. Образи цього сучасного авангардного іконописця перетворюються на святі лики, земне переходить у небесне, часове у вічне. І це як від майстерності, досвіду, так і від почуття, від інтуїтивного входження у святе й непорочне. У нашому прагматичному часі зустріч із цими боголюдськими ликами – нагадування про те, що це дзеркало іншого світу є важкоздоланим муром, необхідні зусилля, щоб глянути не у проломлену площинність, а у глибокий простір духу, звідки линуць світло й любов.

У сюжетних лініях іконо-картин В. Дувірака йдеться про щось особливе, незвичайне. Художня мова В. Дувірака сучасна, напружена, пульсуюча енергією, багата кольорами, образами, формами, малярськими прийомами. Мова наближена до

синтетичної й водночас вона благодатна, оскільки сповнена духовності, несе ідеї добра, краси і милосердя. Ідеться про сумлінну та сповнену віри безпосередність, яка «одягає» учасників євангельських подій в українські костюми, дає в руки Христа не лише державу, а й колосся, а в руки Богородиці калинове гроно – символ незалежної України. Складається враження, що таку неканонічну, але натхненну й життєву імпрровізацію глядач-молільник цінує не менше, ніж стародавній, століттями перевірений і затверджений візантійським канонем, оскільки саме в цій імпрровізації сучасний митець В. Дувірак убачає і національну самобутність, і художню неповторність, і – головне – особливу наближеність ікони до сучасності, вічну юність старого мистецтва через авангардні принципи модерного іконного малярства.

*«Покрова. Портрет дочки», 2016 р.
Полотно, акрил, 50x50.
Pokrova. The portrait of daughter, 2016.
Canvas, acrylic, 50x50*

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Новікова К. На перехресті світу і духу. Короткий нарис про сакральний живопис України. Київ : Темпора, 2013. 328 с.
2. Бухникашвили А. Изобразительная система канонической иконы. Москва, 2017. 118 с.
3. Горбунова-Ломакс И. Икона. Правда и вымыслы. Санкт-Петербург : Сатисъ, 2009. 289 с.
4. Виноградова Г. Малювання з натури. Київ : Радянська школа, 1976. 56 с.
5. Тердохліб В., Мисюга Б. «Врятуймо скарби разом». Історія одного проекту. Київ : Майстер книг, 2018. 192 с.
6. Степовик Д. Українська графіка XVI–XVIII ст. Еволюція образної системи. Київ : Наукова думка, 1982. 220 с.
7. Степовик Д. Необароко: Ікони Олександра Охупкіна. Київ : Видавництво ім. Олени Теліги, 2015. 416 с.
8. Степовик Д. Нова українська ікона XX і початку XXI ст. : Традиційна іконографія та нова стилістика. Жовква : Місіонер, 2012. 288 с.
9. Кириченко М., Кириченко І. Основи образотворчої грамоти. Київ : Вища школа, 2002. 190 с.
10. Ростовцев Н. Академический рисунок : Курс лекцій. Москва : Просвещение, 1973. 303 с.
11. Беда Г. Основы изобразительной грамоты. Москва : Просвещение, 1989. 188 с.
12. Дем'янчук А. Як твориться українська ікона: З авторського досвіду. Київ : Видавництво імені Олени Теліги, 2015. 336 с.

REFERENCES

1. Novikova K. Na perekhresti svitu i dukhu. Korotkyy narys pro sakral'nyy zhyvopys Ukrayiny [At the crossroads of world and spirit. A short essay on the sacred painting of Ukraine]. Kyiv: Tempora, 2013. 328 p. [in Ukrainian].
2. Bukhnikashvili A. N. Izobrazitel'naya sistema kanonicheskoy ikony [The visual system of the canonical icon]. Moskva, 2017. 118 p. [in Russian].
3. Gorbunova-Lomax I. Ikona. Pravda i vymysly [Icon. Truth and fiction]. St. Petersburg : Satis, 2009. 289 p. [in Russian].
4. Vynohradova H. H. Malyuvannya z natury [Drawing from nature]. Kyiv : Radyanska shkola, 1976. 56 p. [in Ukrainian].
5. Tverdokhlib V., Mysyuga B. "Vryatuymo skarby razom" Istoriya odnogo proektu ["Let's save the treasures together". History of one project]. Kyiv : Master of Books, 2018. 192 p. [in Ukrainian].
6. Stepovyk D. V. Ukrayinska grafika XVI–XVIII stolitj. Evolyutsiya obraznoyi systemy [Ukrainian graphics of the XVI–XVIII centuries. Evolution of the image system]. Kyiv : Naukova dumka, 1982. 220 p. [in Ukrainian].
7. Stepovyk D. V. Neobaroko: Ikony Oleksandra Okhapkina [Neobaroque: Icons of Alexander Okhapkin]. Kyiv : Olena Teliga Publishing House, 2015. 416 p. [in Ukrainian].
8. Stepovyk D. V. Nova ukrainska ikona XX i pochatku XXI stolit : Tradytsiyna ikonohrafia ta nova stylistyka [New Ukrainian icon of XX and early XXI centuries : Traditional iconography and new style]. Zhovkva : Missionary, 2012. 288 p. [in Ukrainian].
9. Kyrychenko M. A., Kyrychenko I. M. Osnovy obrazotvorchoyi hramoty [Fundamentals of visual literacy]. Kyiv: Vyshcha shkola, 2002. 190 p. [in Ukrainian].
10. Rostovtsev N. N. Akademicheskyy risunok. Kurs lektsiy [Academic drawing. Lecture course]. Moskva : Prosveshcheniye, 1973. 303 p. [in Russian].
11. Beda G. V. Osnovy izobrazitel'noy gramoty [Fundamentals of fine grammar]. Moskva : Prosveshcheniye, 1989. 188 p. [in Russian].
12. Demyanchuk A. Yak tvorytsya ukrayinska ikona: Z avtorskoho dosvidu [How a Ukrainian icon is created: From the author's experience]. Kyiv : Olena Teliga Publishing House, 2015. 336 p. [in Ukrainian].